

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

סנהדרין נח-א

עניין: המגביה ידו על חבירו נקרא רשע

מהר"ל חידושי אגדות

הסוטר לועו וכו' פירוש
כי האדם נברא בצלם אלקים, ועיקר צלם אלקים הוא בפניו של אדם ששם הוא תואר צלמו. ולפיכך הסוטר לועו של חבירו כאלו סוטר לועו של שכינה. וקאמר אפילו המגביה ידו על חבירו נקרא רשע, כי הרשע הוא מי שיש לו זרוע רמה כדכתי' (תהלים י') שבור זרוע רשע, וכשמגביה ידו הרי יש לו זרוע רמה להגביה ידו על חבירו ולפיכך מיד שהגביה ידו על חבירו נקרא רשע. ומה שנקרא חוטא ההפרש

דכתי' (תהלים י') שבור זרוע רשע, וכשמגביה ידו הרי יש לו זרוע רמה להגביה ידו על חבירו ולפיכך מיד שהגביה ידו על חבירו נקרא רשע. ומה שנקרא חוטא ההפרש

מהר"ל נתיבות עולם

נתיב אהבת ריע פ"ג

זרוע לו הארץ. ומה שאמר כאלו סוטר לועו של שכינה שהאדם הוא בדמות יוצרו ובצלם אלהים, ולכך המכה את צלמו כאלו סוטר לועו של שכינה, ונאמר אצל האדם שנברא בצלם אלהים והאדם הוא דמות דיוקנו של יוצרו לכך הסוטר את לועו של ישראל כאלו סוטר לועו של שכינה. ומה שאמר ריש לקיש המגביה ידו על חבירו, כי הגבהת היד מורה על זרוע גטויה ויד החזקה ולפיכך מיד שהוא מרים יד דבר זה הוא להגביה יד על חבירו לכך נקרא רשע, כי הרשע מה שהוא יוצא מן השווי והצדק, ואין לך יציאה מן היושר כמו זה שמרים ידו על חבירו שמתגבר בזרוע רמה שלו על חבירו, כמו שהוא ענין הרשע שיוצא מן הצדק והיושר להתגבר ברשע ולפיכך נקרא רשע, ודבר זה יתבאר לקמון שהרשע הוא יוצא מן הצדק והשווי ובשביל כך נקרא רשע. ומי

מהר"ל גבורות ה' פ"ט

ויאמר לרשע למה תכה רעך, דרשו ז"ל (סנהדרין נ"ח ע"ב) הכית לא נאמר אלא תכה לשון עתיד אע"ג שלא הכהו נקרא רשע בהרמת יד. וביארו זה כי הרמת יד הוא התחלת היציאה להרשיע לחבירו ולכך הוא רשע, וזה כי אין רשע רק כאשר הוא יוצא להיות רע לבריות ובוזה נקרא רשע בהרמת יד שהרי זה יציאה להרע, אבל אם הולך להכות אין זה רשע שדרך בני אדם ללכת ממקום למקום ואין זה מוכח הכאה ורשעות ואין זה יציאה להרע. אבל הרמת יד הוא היציאה להרע, ואין רשע רק כאשר יש בו יציאה להרע והבן זה:

מהר"ל נתיבות עולם נתיב הצדק פ"ג

וכבר אמרנו כי שם רשע נקרא דוקא על מי שיוצא חוץ מן היושר ולכך אמרו (סנהדרין נ"ח, ב') המגביה ידו על חבירו נקרא רשע אפילו בהרמת יד בלבד, ודבר זה מפני כי זה התחלת יציאה מן היושר בהרמת ידו על חבירו ובפעל שלו שהוא הרמת יד יוצא מן השווי. וזה שאמר גדר הרשע כאשר הוא יוצא בתוקף ובזרוע רמה שלו נכנס לגבול חבירו, תכף ומיד נקרא רשע, כי במה שיוצא לגבול אחר בזה הוא רשע שהוא בכח זרוע שלו נכנס לגבול אחר:

בן יהוידע

שם. הכית לא נאמר אלא תכה. קשא היכא אתמר בהרמת יד נקרא, ונ"ל בס"ד דבר זה מוכרח מוקרי ליה רשע אפ"פ שלא הכה, ואיך יתכן על מחשבה בלבד שחשב להכות קרי ליה רשע, אלא ודאי דאיידי דהיכא דעשה מעשה של הרמת יד, אך קשא דילמא הוה רשע מעיקרא, ולאו משיהי בהרמת יד קרי ליה רשע, ונ"ל בס"ד דא"כ למה הילכך לקראי עתה בשם רשע, והלא איכא למחצי דווקא זה שהוא רשע קפדינן בהרמת יד שלי, אבל אם הוא לדיק והריס יד, כיון דזה ארס חשיב וזה לפקד, לא קפדינן בהרמת יד, אלא ודאי דאיידי בלדיק, וכעביר בהרמת יד בלבד קראי רשע: